

KEMIJÄRVEN KAUPUNKI

Koillis-Lapin ympäristöterveydenhuolto

ELÄINLÄÄKINTÄHUOLLON

VALVONTASUUNNITELMA 2015–2023

Päivitys 2023

Sisällys

1 Johdanto	4
2 Toimintaympäristö	4
2.1 Toimintaympäristö ja sen muutokset	4
2.2 Yhteistoiminta-alue	5
3 Alueelliset suunnitelmat.....	5
4 Voimavarat	5
4.1 Resurssitarpeen kartoitus	5
4.2 Henkilöresurssit, vastualueet ja työnjako	5
4.3 Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen	6
4.4 Yksityinen palvelutarjonta.....	7
5 Tietojärjestelmät	7
6 Yhteistyö ja viestintä	7
6.1 Viranomaisten välinen yhteistyö ja tiedotus	8
6.2 Erityistilanneviestintä	8
7 Maksut.....	8
8 Valvonnan toimeenpano	9
8.1 Hankkeet	10
8.2 Eläinten terveyden valvonta	10
8.2.1 Eläintautiepäilyt ja –tapaukset.....	11
8.2.2 Zoonoosien valvonta	12
8.2.3 Terveysvalvontaohjelmat	12
8.2.4 Vesiviljelylaitosten terveystarkastus	13
8.2.5 Kyyhkyslakat	13
8.2.6 Muu tautiseuranta	13
8.2.7 Eläinten keinollinen lisääntyminen	14
8.2.8 Eläimistä saatavat sivutuotteet	14
8.2.8.1 Sivutuotealan laitosten hyväksyntä	14
8.2.8.2 Laitosten valvonta	14
8.2.8.3 Sivutuotteiden hautaaminen	14
8.2.8.4 Käsittelemättömiä sivutuotteita käyttävät toimijat	14
8.2.9 Eläinten merkitseminen ja rekisteröinti ja sen valvonta.....	15
8.2.10 Tuonti ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus	15
8.2.11 Elävien eläinten ja eläimistä saatavien muiden tuotteiden kuin elintarvikkeiden sisämarkkinakauppa ja vienti	16
8.2.11.1 Sisämarkkinatuonti ja -vient.....	16
8.2.11.2 Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin	16
8.3 Eläinten hyvinvoinnin valvonta	17
8.3.1 Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus.....	17
8.3.2 Tiloilla tehtävät EU-eläinsuojelutarkastukset	18
8.3.3 Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus	18
8.3.4 Eläinsuojeluvalvojat.....	18
8.3.5 Eläinkuljetukset	18
8.3.6 Teurastamot ja pienteurastamot	18
8.4 Eläinten lääkitsemisen valvonta	18
8.5 Täydentävien ehtojen valvonta.....	19
9 Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen.....	19
9.1 Peruseläinlääkäripalvelu	19

9.1.1 Sisältö	19
9.1.1.1 Puhelinneuvonta	20
9.1.1.2 Sairaanhoido	20
9.1.1.3 Terveydenhoito	20
9.1.1.4 Eläinten lopetus.....	21
9.1.1.5 Todistukset	21
9.2 Tuotantoeläinten terveydenhuolto.....	21
9.3 Kiireellinen eläinlääkäriapu	21
9.4 Saatavuus- ja laatutavoitteet	21
9.5 Toimitilat	22
9.6 Välineresurssit	23
9.7 Ostopalvelut	24
9.8 Perustason ylittävät palvelut.....	24
9.8.1 Erikoiseläinlääkäripalvelut	24
9.8.2 Remissiomahdollisuudet	24
9.8.3 Laboratoriopalvelut.....	24
10 Suunnitelmien arviointi ja toteutumisen valvonta	24
11 Laatu	25
12 Seuranta ja raportointi	25
12.1 Annettujen määräysten ja kieltojen noudattamisen valvonta	25
12.2 VASU-raportointi	25
12.3 Muut viranomaisten pyytämät raportit ja tilastot.....	25
12.4 Eläintaudeista ilmoittaminen	25
12.5 Eläinlääkäripalvelujen käytön tilastointi	25

Liite 1. Resurssitarpeen kartoitus

1 Johdanto

Eläinlääkintähuoltolain (765/2009) 10 §:n mukaan kunnan on laadittava suunnitelma järjestämisestään eläinlääkäripalveluista sekä eläinlääkintähuoltolaissa tarkoitettua eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan. Kunnalla tarkoitetaan tässä yhteydessä myös kunnallista ympäristöterveydenhuollon valvontayksikköä tai ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-aluetta.

Lain mukaan suunnitelman tulee sisältää tiedot eläinlääkäripalvelun tuottamistavasta, saataavuudesta, laadusta ja mitoituksista sekä valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä. Palvelun mitoituksista suunnitelmaessa on otettava huomioon yksityisten eläinlääkäripalvelun tuottajien alueella tarjoamat palvelut.

Kunnan suunnitelmassa on otettava huomioon valtakunnallinen valvontaohjelma ja alueellinen valvontasuunnitelma ja se on arvioitava ja tarkastettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein. Aluehallintovirasto ohjaa kunnan suunnitelman laatimista sekä valvoo ja arvioi sen toteutumista.

Kunnallisessa suunnitelmassa kunnan tulee kuvata miten kunnaneläinlääkärille määrättyjen eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontatehtävien hoito on alueella järjestetty. Erityisesti tulee kuvata valvontakohteet, hyväksymismenettelyt, tarkastusten suunnittelu ja toteutus, näytteenotto, hallinnolliset pakkokeinot sekä valvonnan toteutumisen seuranta ja raportointi.

Kunnan on suunnitelmassaan osoitettava, että eläinlääkäripalvelut on järjestetty eläinlääkintähuoltolain vaatimusten mukaisesti.

Eläinlääkintähuollon valtakunnalliseen ohjelmaan (EHO) vuosille 2015–2023 on tehty päivitykset vuodelle 2023. Päivitys on tehty ilmeisesti edelleen vain vuodeksi, koska uusi eläinlääkintähuoltolaki on parhaillaan eduskuntakäsittelyssä. Alueellista valvontasuunnitelmaa ei ole toistaiseksi Lapin aluehallintovirastosta saatu, joten sitä ei ole voitu ottaa tässä päivityksessä laajasti huomioon.

2 Toimintaympäristö

2.1 Toimintaympäristö ja sen muutokset

Valtakunnallisen soteratkaisun hajottaessa Pelkosenniemen-Savukosken kttkyn, ympäristöterveydenhuollon organisaatio on siirtynyt Kemijärven kaupungin vastuulle 1.1.2023 alkaen. Yhteistoiminta-alueen eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontakenttä on melko monipuolinen. Kuntakeskusten välimatkat ovat pitkät. Alkutuotanto on erityisen tärkeässä roolissa Savukoskella, sen osuus kunnan elinkeinorakenteesta vuonna 2020 oli 33,5 %. Pelkosenniemellä vastaava luku oli 2,8 %, Sallassa 11,3 % ja Kemijärvellä 6 %. Savukoskella on Suomen suurin paliskunta Kemin-Sompio, suurin sallittu poroluku 12 000 eloporoa. Koillis-Lapin yhteistoiminta-alueella toimivat myös Pohjois-Sallan, Sallan, Oraniemen, Hirvasniemen ja Pyhä-Kallion paliskunnat. Eloporeluku koko yhteistoiminta-alueella on yhteensä 27 300. Karjatilojen määrä vähenee edelleen, osa tiloista on siirtynyt lihantuotantoon. Maitotiloja on jäljellä 21 kpl (tilanne vuonna 2021). Lammastalous oli elpymässä vielä 2000-luvulla, mutta nyt se on hiipumassa.

Matkailulla on tärkeä osuus paikallisessa elinkeinoelämässä. Pyhätunturin matkailukeskus sijaitsee Pelkosenniellä/Kemijärvellä, Suomi Kemijärvellä ja Sallatunturi Sallassa. Savukoski on profiloitunut itsensä KorvatunturinMaan erämatkailukuntana. Alueella liikkuu paljon ulkopaikkakuntalaisia metsästäjiä, vaeltajia, kalastajia sekä kotimaisia ja ulkomaisia matkailijoita. Alueella on sekä koiravaljakkoyrittäjiä että poroajelu-, moottorikelkkailu- ym. ohjelmapalveluntarjoajia. Matkailun trendi on koko ajan kasvava ja kansainvälistyvä.

Itä-Lapin väkiluvun trendi on laskeva. Viimeisimpien (31.12.2021) tietojen mukaan yhteistoiminta-alueella asui Pelkosenniellä 924, Savukoskella 1009, Sallassa 3416 ja Kemijärvellä 7105 henkilöä. Alueen pinta-ala on 18 182 km², mutta väestötiheys on Savukoskella Suomen alhaisin: 0,16 asukasta/km². Pelkosenniemi on asukasluvultaan Lapin maakunnan pienin kunta ja sen väestötiheys on 0,50 asukasta/km². Kemijärvi on Suomen pohjoisin kaupunki ja sen väestötiheys on 2,03 asukasta/km². Sallassa väestötiheys on 0,60 asukasta/km². Lemmikkieläimiä on suhteessa väestöön paljon. Osaltaan tähän vaikuttavat valjakkoyrittäjät, osaltaan alueen vahva metsästysperinne (metsästyskoirien suhteellinen osuus on suuri, ja metsästysturistien määrä samoin).

Savukoskella ja Sallalla on yhteistä rajaa Venäjän kanssa. Itäraja muodostaa rajan ns. kolmansiin maihin. Sallassa on myös Kellošelässä virallinen rajanylityspaikka kansainväliselle ajoneuvoliikenteelle. Ukrainan sodan myötä tilanne rajalla on muuttunut ja venäläisten matkailijoiden määrä vähentynyt.

2.2 Yhteistoiminta-alue

Koillis-Lapin ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue aloitti toimintansa lakisääteisesti 1.1.2013 ja siirtyi Kemijärven kaupungin organisaatioon ja vastuulle 1.1.2023. Alueella on harva asutus ja pitkät etäisyydet. Eläinlääkäreiden yhteispäivystys on toiminut jo pitkään kyseisellä alueella. Sodankylä jättäytyi pois päivystysrenkaasta 1.1.2014 alkaen. Alueen päivystävän eläinlääkärin tavoittaa virka-ajan ulkopuolella numerosta 0600 19 699. Päivystysnumero on maksullinen 1,19 €/min + pvm. Virka-aikaan ovat käytössä kuntien eläinlääkäreiden omat gsm-numerot.

3 Alueelliset suunnitelmat

Lapin aluehallintoviraston suunnitelmaa ei ole tähän päivitykseen saatu.

4 Voimavarat

4.1 Resurssitarpeen kartoitus

Ruokaviraston asianmukaiset lomakkeet ovat suunnitelman liitteenä 1.

4.2 Henkilöresurssit, vastuualueet ja työnjako

Eläinlääkintähuoltolain mukaisten tehtävien hoitamista varten kunnassa on oltava tarpeellinen määrä kunnaneläinlääkärin virkoja. Jos kunnassa on useampi kuin yksi kunnaneläinlääkärin virka, kunnan on määrättävä kunnaneläinlääkäreiden keskinäisestä tehtävänjaosta. (ElhL 16 §) Kuntayhtymän palveluksessa on yhteensä 1 praktikkoeläinlääkäri/ympäristöterveysjohtaja, 4 praktikkoeläinlääkäriä, 0,6 (2023: 0,55) valvontaeläinlääkäriä, 1 johtava terveystarkastaja, 2

terveystarkastajaa, 2 ympäristönsuojelun viranhaltijaa, 1 pieneläinhoitaja ja 1 toimistosihteeripieneläinhoitaja.

Kunnan ja aluehallintoviraston on huomioitava valtakunnallisen EHO:n mukaan myös eläinlääkintähuollon henkilöstön työturvallisuus ja jaksaminen. Talousarvioon varataan tarvittavat sijaismäärärahat ja eläinlääkintähuolto pyritään järjestämään siten, ettei eläinlääkäreiden työsidonaisuus käy kohtuuttomaksi, tarvittaessa palkataan ulkopuolisia päivystäjiä.

Vuoden 2013 alussa aloittanut ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue mahdollistaa jonkin verran työnjakoa ja erikoistumista ympäristöterveydenhuollon viranhaltijoiden kesken. Alueella on kuitenkin pitkät etäisyydet, jotka syövät osan tästä synergiaedusta.

Erityistä huomiota on jatkossakin kiinnitettävä siihen, että valvontatehtäviä ei suorita henkilö, joka on kyseiseen valvontakohteeseen kiinteässä asiakassuhteessa. Yhteistoiminta-alueella toimii osa-aikainen (60 %) valvontaeläinlääkäri, virka on ollut pääsääntöisesti täytettynä 1.6.2014 alkaen. Tarvittaessa jääviysongelmat ratkaistaan jakamalla työtehtäviä viranhaltijoiden kesken siten, että valvontaa suoritetaan vanhojen kuntarajojen yli. Sallan praktikkoeläinlääkäreille on tehtävänkuvaan sisällytetty 10 % valvontatehtäviä, lähinnä elintarvike- ja alkutuotannon valvontaa. Valvontaeläinlääkärin parityöskentely mahdollistetaan käyttämällä praktikkoeläinlääkäreitä tai terveystarkastajaa valvontaeläinlääkärin työparina.

Avustajien/eläinhoitajien lisäksi myös välinehuoltoon, siivoukseen, toimistopalveluihin sekä muihin tukipalveluihin varatut henkilöresurssit on esitettävä kunnan suunnitelmassa. Tapauskohtaisesti eläinlääkäri käyttää avustajana toimenpiteissä joko kollegaa, lähisukulaisiaan, satunnaisia harjoittelijoita tai potilaan omistajia. Kemijärvellä on osa-aikainen pieneläinhoitaja maanantaista torstaihin ja Savukoskella eläinlääkäriä avustaa vastaanotolla virka-aikaan tarvittaessa toimistosihteeripieneläinhoitaja. Välinehuolto on pääsääntöisesti eläinlääkärien itsensä vastuulla, Kemijärvellä välinehuoltoa hoitaa myös pieneläinhoitaja ja Savukoskella laitoshuoltaja sekä pieneläinhoitaja. Siivooja käy eri toimipisteiden vastaanotoilla säännöllisesti ja huoltomies tarvittaessa.

4.3 Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen

Kunnaneläinlääkärin tulee olla laillistettu eläinlääkäri ja perehtynyt virkaan kuuluviin tehtäviin. (ElhL 16 §)

Ruokavirastolla on internetissä eläinlääkärirekisterin julkinen tietopalvelu. Sieltä saa tiedon, onko henkilö oikeutettu harjoittamaan eläinlääkärin ammattia Suomessa. Sijaisten osalta asia on näin ollen helppo tarkastaa.

Toimivaltaisen viranomaisen on varmistettava, että kaikki sen virallista valvontaa harjoittava henkilöstö pysyy ajan tasalla toimivaltansa alalla ja saa säännöllistä lisäkoulutusta tarvittaessa. (Valvonta-asetus (EU) 2017/625, 6. artikla)

Eläinlääkärinammatin harjoittaja on velvollinen ylläpitämään ja kehittämään ammattitoiminnan edellyttämää ammattitaitoa sekä perehtymään ammattitoimintaansa koskeviin säännöksiin ja määräyksiin. Eläinlääkärinammatin harjoittajan työnantajan tulee luoda edellytykset sille, että ammatinharjoittaja voi osallistua tarvittavaan ammatilliseen täydennyskoulutukseen. (Laki eläinlääkärinammatin harjoittamisesta 29/2000, 18 §)

Ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman mukaan ympäristöterveydenhuollon henkilökunnan olisi päästävä osallistumaan ammatilliseen täydennyskoulutukseen vähintään kahdeksana päivänä vuodessa. Kemijärven kaupungilla on henkilöstön koulutussuunnitelma.

Kaupunki varaa vuosittain asianmukaisen määrärahan koulutukseen henkilöstön ammatillisen tietotaidon ylläpitämiseksi ja lisäämiseksi. Lisäksi kaupunki antaa 5 palkallista päivää työntekijänsä omaehtoiseen kouluttautumiseen. Koulutuksiin osallistumisissa noudatetaan tarkoituksenmukaisuus- ja tasapuolisuusperiaatetta. Erityistä huomiota kiinnitetään lainsäädäntökoulutuksiin. Mahdollisuuksien mukaan pyritään myös osallistumaan kaikkiin AVI:n järjestämiin koulutuksiin Lapin maakunnan alueella. Ympäristöterveydenhuollon yhteisellä z-asetamalla on toteutuneet koulutukset - taulukko, jonka perusteella kouluttautumista seurataan.

4.4 Yksityinen palvelutarjonta

Yhteistoiminta-alueella ja samalla päivystysalueella ei ole lainkaan yksityisiä palveluntarjoajia, joten alueemme ei toimi kilpailluilla markkinoilla mihinkään vuorokaudenaikaan. Lähimmät yksityiset eläinlääkärit toimivat Rovaniemellä, Sodankylässä ja Kuusamossa.

5 Tietojärjestelmät

Vastuukunta huolehtii, että eläinlääkintähallinnon käytössä olevat tietojärjestelmät ovat tehokkaassa käytössä valvonnan apuna. Tietojärjestelmien käyttöön ja käyttöönottoon varataan riittävät resurssit ja varmistetaan niiden käytön osaaminen. Henkilöstö suorittaa tietoturvatestit säännöllisin väliajoin.

Jokaisella vastaanotolla on internet-yhteys sekä jokaisella eläinlääkäriellä työnantajan tarjoama potilaspraktiikkaohjelma (Provet) sekä Office-ohjelmat. Kemijärven kaupungin ICT-palvelut huolehtivat osaltaan koneiden, ohjelmistojen ja tietojärjestelmien ylläpidosta.

Kaupungin tietojärjestelmien ylläpito ja tekninen apu on keskitetty LapIT Oy:lle, joka on Pohjois-Suomen alueella toimiva IT-alan palveluyritys, asiakkaina kuntasektorin, julkishallinnon, pk-sektorin ja terveydenhuollon paikalliset organisaatiot ja yritykset.

6 Yhteistyö ja viestintä

Hallintolaki edellyttää, että viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Viranomaisen on toimivaltansa rajoissa ja asian vaatimassa laajuudessa avustettava toista viranomaista tämän pyynnöstä hallintotehtävän hoitamisessa sekä muutoinkin pyrittävä edistämään viranomaisten välistä yhteistyötä. Viranomaisten välisestä virka-avusta säädetään erikseen.

Eläintautilaissa ja eläinsuojelulaissa on säännöksiä eri viranomaisten velvollisuuksista ilmoitukseen ja yhteistyöhön eläintauti- ja eläinsuojelutapauksissa.

Toimivaltaiset viranomaiset noudattavat toiminnassaan suurta avoimuutta. Yleisöllä on oikeus tutustua toimivaltaisten viranomaisten valvontatoimia ja niiden tehokkuutta koskeviin tietoihin

sekä valvontaraportteihin (Valvonta-asetus (EY) N:o 2017/625). Viranomaisen toiminnan julkisuudesta säädetään myös julkisuuslaissa (621/1999).

Viestinnän periaatteina on luotettavuus, avoimuus, tasapuolisuus ja nopeus.

6.1 Viranomaisten välinen yhteistyö ja tiedotus

Viestinnän ja tiedotuksen vastuuhenkilö eläinlääkintähuollon osalta on ympäristöterveysjohtaja Hanna Nurmi, sijaisena kunnaneläinlääkäri Virve Korhonen. Ympäristöterveysjohtajana Nurmi on Kemijärven kaupungin johtoryhmän jäsen. Nopea yhteys terveydenhuoltoon on hieman karsinut organisaation hajoamisen ja soteratkaisun vuoksi, mutta entiset kontaktit ovat toki olemassa. Yhteistoiminta-alueen tartuntatauti- ja ruokamyrkytystyöryhminä ovat toimineet kunkin jäsenkunnan työryhmät, mutta työryhmien päivitys on Laphassa, Lapin hyvinvointialueella toistaiseksi kesken. Internetsivut on siirretty Kemijärven kaupungin sivujen alle. Ympäristöterveydenhuollon sihteeri huolehtii internetsivujen päivittämisestä.

Aluehallintoviraston läänineläinlääkärien kanssa yhteistyö tapahtuu sähköpostitse, puhelimitse, työkokouksissa ja koulutuksissa. Läänineläinlääkäreistä on lähes aina joku tavoitettavissa, ja yhteydenpito on säännöllistä ja luontevaa.

Muiden viranomaistahojen, kuten poliisi, kanssa pidetään yhteyttä tarvittaessa.

Viestinnän periaatteina on luotettavuus, avoimuus, tasapuolisuus ja nopeus.

6.2 Erityistilanneviestintä

Erityistilanneviestintä on otettu huomioon ympäristöterveydenhuollon valmiussuunnitelmassa, joka on päivitetty Koillis-Lapin ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelun osalta kesällä 2019.

7 Maksut

Kunta voi periä nk. klinikkamaksun kunnan järjestämistä toimitiloista ja työvälineistä sekä avustavan henkilökunnan palkkauksesta aiheutuvista kustannuksista, kun eläimiä hoidetaan eläinlääkärin vastaanotolla. Yhteistoiminta-alueella on otettu maltillista tasoa olevat klinikkamaksut käyttöön 1.2.2023 siten, että tuotto ohjataan eläinlääkintähuollon kehittämiseen.

Eläinlääkintähuoltolain 22 §:n mukaan kunta voi osallistua peruseläinlääkäripalvelusta ja kiireellisestä eläinlääkäriavusta kotieläimen omistajalle tai haltijalle aiheutuneisiin kustannuksiin. Varmistaakseen sen, että sairasta eläintä ei jätetä hoitamatta matkoista johtuvien kustannusten takia ja turvatakseen kuntalaisten tasapuoliset oikeuden lakisääteisten peruspalvelujen käyttäjinä, pitäisi kuntien asettaa tietty omavastuuosuus matkoista johtuviin kustannuksiin (kunnallisen eläinlääkäritaksan matkasta riippuva käyntimaksu ja kilometrikorvaukset) ja subventoida eläinlääkäripalvelujen käyttöä omavastuuosuuden ylittävältä osalta. Jokaisella kunnalla on lain nojalla mahdollisuus päättää omista subventioistaan, mutta suositeltavaa on tehdä päätös koko yhteistoiminta-alueen osalta.

Eläinlääkärien käynti- ja toimenpidetaksat sovitaan valtakunnallisessa työmarkkinapöydässä yhdessä Kuntatyönantajat Ryn kanssa, se on siis osa kunnaneläinlääkäreiden palkkaa.

Kuntayhtymän alueella subventoidaan hyötyeläimiä sekä päivystysaikaan eläinsuojelusyistä myös hevosia. Omavastuu sairasmatkasta käyntimaksun osalta on hyötyeläimen omistajalle 20 euroa ja matkakustannusten osalta 18 euroa. Samat omavastuut ovat käytössä koko päivystysalueella. Hyötyeläimen omistaja maksaa kaikki alv:t. Sallan kunta subventoi oman yksilöidyn päätöksensä mukaisesti myös sallalaisten hyötyeläinten toimenpidepalkkioita.

Valvontatehtävistä maksettavista korvauksista on MMM:n ohje 806/01.05/2016 sekä korjaus edelliseen tulkintaohjeeseen. Aluehallintovirasto antaa tarkemmat ohjeet eläinlääkintähuolto-lain sekä eläintautilain nojalla tapahtuvasta laskutuksesta.

Valvonnasta peritään maksut ympäristöterveydenhuollon maksutaksan mukaan, jonka on ympäristöterveyslautakunta hyväksynyt 10.2.2023 § 17. Eläinsuojelu- ja eläintautivalvonnasta maksetaan praktikoille paikallisen sopimuksen mukaan (ky hall 9.12.20 § 124) 60 eur/h sekä epämukavan työajan korotukset kunnaneläinlääkäritaksan mukaisesti.

8 Valvonnan toimeenpano

Kunnan on huolehdittava eläintautilaissa, eläinsuojelulaissa, eläinten lääkitsemislaissa sekä sivutuotelainsäädännössä kunnaneläinlääkärille säädettyjen tai näiden lakien nojalla määrättyjen valvontatehtävien hoidon edellytysten järjestämisestä alueellisen suunnitelman ja valtakunnallisen ohjelman mukaisesti (ElHL 15§)

Valvonnan toimeenpano on mahdollisuuksien mukaan riskiperusteista ottaen kuitenkin huomiioon säädösten edellyttämät vaatimukset. Valvontaa suoritetaan sekä ennalta suunniteltuna valvontana että epäilyyn perustuvana valvontana. Kunta varmistaa korjaavien toimenpiteiden loppuun saattamisen, z-aseamalla on valvontaeläinlääkärin suoritteiden ajantasainen seuranta. Kuntien valvonnan painopistealueet 2023 on kuvattu alla olevassa taulukossa.

Valvonnan alue	Valvontasuunnitelmiin sisällytettävä valvonnan painopiste	RUVI 2023	AVI 2023	Kunta 2023	Kommentti
Tiedolla johtaminen ja digitalisaatio	Tietojärjestelmien käyttöönotto valtakunnallisessa ohjauksessa	x	x	x	VEL ja praktikat
Eläinten terveys	Eläintautivalmiuskoulutuksen kehittäminen	x	x	x	AVI kehittää koulutusta yhdessä RUVIn kanssa
Pandemia- valmiuden arviointi ja koronapandemian opit	Tarkentuu keskusviranomaisen toimesta myöhemmin	x	x	x	
EU-eläinterveyssään-	MI. uusi kansallinen eläintautilaki (76/2019); RUVI ja AVI jatkavat lainsäädännön toimeenpanon ohjeistuksia, huomioi-	x	x		Osallistumme mahdollisuuksien

nöstö 2019/429	den myös eläinten tunnistaminen ja rekisteröinti				mukaan koulutuksiin
EU eläinlääkeasetus 2019/6	Eläinten lääkitsemistä ja lääkkeiden luovuttamista koskevan lainsäädännön toimeenpano ja valvontasuunnitelman toteuttaminen	x	x	x	Eläinlääkärit huolehtivat osaltaan, että tiedot mikrobilääkkeiden käytöstä siirtyvät asianmukaisesti.
Sivutuotevalvonta	Tilojen sivutuotevalvonta erityisesti raatojen säilytys, keräily ja hävitys. kuolleiden tuotantoeläinten hautaamisen valvonta	x	x	x	Huom. muistetaan porojen CWD-näytteet
Salmonella- ja tilarehustamot	Toimeenpano jatkuu	x	x		Ei koske meitä, ei turkiseläintiloja
Eläinten hyvinvointilain ja eläinlääkintähuoltolain toimeenpano	Ks. kommentti. Lakiluonnokset eduskunnassa parhaillaan (tammikuu 2023), prosessi keskeneräinen.				Nämä lakiluonnoksen ampuvat monelta osin toisiaan. Odotellaan hyväksymis- ja notifiointiprosessia. Alueella laitetaan etiikka ja eläinten hyvinvointi etusijalle.
Lapin AVIn oma painopistealue	Ei vielä tiedossa.				

8.1 Hankkeet

Osallistutaan mahdollisuuksien mukaan aluehallintoviraston hankkeisiin.

8.2 Eläinten terveyden valvonta

Aluehallintovirasto suunnittelee, ohjaa ja toteuttaa eläintautien vastustamista toimialueellaan. Aluehallintovirasto ylläpitää toimialueensa eläintautivalmiutta ja laatii toimialuettaan koskevia valmiussuunnitelmia eläintautien varalta. (Eläintautilaki 76/2021 (EtL), 68 §)

Kunnaneläinlääkäri huolehtii eläintautilain ja sen nojalla annettujen säännösten täytäntöönpanosta ja noudattamisen valvonnasta kunnan alueella. Kunnan on huolehdittava kunnan-

eläinlääkärille eläintautilaissa (76/2021 69 §) ja lain nojalla määrättyjen valvontatehtävien hoidon edellytysten järjestämisestä.

Epäily tarttuvan eläntaudin esiintymisestä syntyy yleensä joko tilalla eläimen tai eläinryhmän kliinisten oireiden tai tuotannon tunnuslukujen muutosten perusteella tai näytteen tutkimuksen yhteydessä laboratorioissa. Kunnan- tai läänineläinlääkärin on viipymättä tutkittava eläin, jossa epäillään vastustettavaa tai uutta vakavaa eläntautia ja arvioitava, onko kyseessä epäily, joka on syytä varmistaa lisätutkimuksilla. Epäilyn kynnyks on syytä pitää riittävän alhaisena. Päätöksen virallisesta eläintautiepäilystä tekee aluehallintovirasto.

Aluehallintovirastolla on oikeus tarvittaessa määrätä kunnaneläinlääkäri toimimaan myös muun kunnan alueella saman aluehallintoviraston toimialueella, ja Ruokavirastolla on vastaava oikeus kaikkien eläinlääkärien ja koko maan osalta. Osa kunnaneläinlääkäreistä on nimetty valmiuseläinlääkäreiksi, jotka ovat saaneet lisäkoulutusta helposti leviävien eläintautien vastustustyöhön.

Kuntayhtymän eläinlääkäri Nurmi kuuluu Lapin alueen valmiuseläinlääkäritiimiin, joka on saanut lisäkoulutusta helposti leviävien eläintautien vastustustyöhön. Poikkeustilanteessa välttämättömien eläinlääkintähuollon tehtävien hoito pyritään varmistamaan ensisijaisesti päivystysalueen sisäisin järjestelyin. Poikkeusolojen valmiussuunnitelma päivitetään säännöllisesti (päivitetty kesällä 2019). Valmiuseläinlääkäri Nurmi osallistuu mahdollisuuksien mukaan koulutuksiin, erityisesti Lapin maakunnan alueella ja Lapin maakuntaa koskevissa aiheissa.

8.2.1 Eläintautiepäilyt ja –tapaukset

Jokaista eläinlääkäriä koskee velvoite ilmoittaa vastustettavan, ilmoitettavan tai uuden vakavan eläntaudin esiintymisestä tai epäilystä kunnaneläinlääkärille tai aluehallintovirastoon (EtL 20 §). Lakisääteisesti vastustettavia eläintauteja ja ilmoitettavia eläintauteja koskee kunnaneläinlääkärin ja aluehallintoviraston velvollisuus ilmoittaa eläntaudin esiintymisestä tai epäilystä maa- ja metsätalousministeriön eläintautien ilmoittamisesta ja mikrobikantojen toimittamisesta antaman asetuksen (325/2021) mukaisesti.

Kunnaneläinlääkäriä koskeva velvoite ilmoittaa erikseen lueteltujen zoonoosien esiintymisestä terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavalle lääkäriin on kirjattu eläintautien ilmoittamisesta ja mikrobikantojen toimittamisesta annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (325/2021) 20 §:ään.

Ammattimaisella toimijalla on velvoite ryhtyä toimenpiteisiin pitopaikassa vierailevien henkilöiden tai eläinten ostajien suojaamiseksi pitopaikassa esiintyviltä zoonooseilta. Jos se on ihmisten terveydelle aiheutuvan vaaran torjumiseksi välttämätöntä, aluehallintovirasto voi määrätä toimenpiteistä toimijalle annettavalla päätöksellä. (EtL 25, 32 §).

Eläintautien luokittelu on muuttunut uuden EU-eläinterveysäännösten (EY 429/2016) myötä. Eläintaudit luokitellaan A-E luokan eläintauteihin sekä muihin eläintauteihin. Eläinlääkärin on luetteloidun, uuden tai muun ilmoitettavan eläntaudin epäilystä tai todetusta taudista ilmoitettava viipymättä. Yksityinen eläinlääkäri ilmoittaa kunnaneläinlääkärille tai aluehallintovirastolle ja kunnaneläinlääkäri ilmoittaa aluehallintovirastolle. A-luokan eläntaudista on ilmoitettava välittömästi, myös päivystysaikana. Kunnaneläinlääkärin on lisäksi toimitettava aluehallintovirastoon yhteenveto alueellaan todetuista eläintaudeista kuukausiyhteenvedossa. Eläintaudit on lueteltu lainsäädännön lisäksi Ruokaviraston internetsivuilla. Kunnaneläinlääkärin on toimitettava kuukausiyhteenveto alueellaan epäillyistä tai todetuista eläintaudeista aluehallintovirastoon kuukausittain seuraavan kuun 15. päivään mennessä. Kuukausiyhteenvedon pohjana voi

käyttää lomaketta, joka löytyy Ruokaviraston internetsivuilta. Lomakepohjan käyttäminen ei ole pakollista, vaan tiedot voi antaa myös muussa muodossa. Jokainen praktikko huolehtii omalta osaltaan ilmoituksen tekemisestä.

Aluehallintovirastojen läänineläinlääkärit päivystävät helposti leviävien eläintautien varalta virka-ajan ulkopuolella. Manner-Suomi on jaettu kahteen päivystyspiiriin, jossa kummassakin päivystää yksi läänineläinlääkäri. Kunnaneläinlääkäri, rajaeläinlääkäri, tarkastuseläinlääkäri tai yksityinen eläinlääkäri, joka epäilee helposti leviävää eläintautia virka-ajan ulkopuolella, saa päivystävän läänineläinlääkärin tiedot numerosta 0295 204 658. Virka-aikana läänineläinlääkärin tavoittaa esim. kyseisen aluehallintoviraston puhelinvaihteen kautta, jos eläinlääkärillä ei ole läänineläinlääkärin omaa puhelinnumeroa tiedossa.

Erityispiirteensä yhteistoiminta-alueella tuo yhteinen raja Venäjän kanssa. Venäjän puolelta Suomeen karannut koira muodostaa aina raivotautiriskin. Tapausten määrä on kuitenkin vähäinen (1-2 kpl/vuosi), joten lopullinen riski jää pieneksi. Kiinniotetun koiran kanssa toimitaan eläinlääkintälainsäädännön mukaan. Varsinaista karanteenitarhaa ei yhteistoiminta-alueella ole, joten Sallan kunnan löytöeläintarha toimii sellaisena. Tarhanpitäjä on ohjeistettu toimimaan asianmukaisesti karanteenihoidon vaativan koiran kanssa. Metsästäjiä on muistutettu raivotautirokotuksen voimassaolon tärkeydestä. Metsästäjiä on ohjeistettu toimittamaan Ruokavirastoon tutkittavaksi kuolleina löydettyjen tai aggressiivisesti käyttäytyvien ja lopetettujen pienpetojen päät raivotaudin poissulkemiseksi. Kissoja rokotetaan enenevässä määrin raivotautia vastaan.

Vastustettavia eläintauteja voidaan tutkia ainoastaan Ruokavirastossa tai Ruokaviraston hyväksymässä laboratorioissa, joista Ruokavirasto ylläpitää julkista rekisteriä.

8.2.2 Zoonoosien valvonta

Osa eläintaudeista voi tarttua myös ihmiseen aiheuttaen ihmisen sairastumisen, esimerkiksi salmonellatartunnat ja eräät influenssat. Kunnaneläinlääkäriä koskee velvoite ilmoittaa erikseen lueteltujen zoonoosien esiintymisestä toimialueensa tartuntatautien torjunnasta vastaavalle terveyskeskuksen lääkärille, ja tämä velvoite on kirjattu eläintautien ilmoittamisesta ja mikrobikantojen toimittamisesta annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (1010/2013) 15 §:ään.

Lapin hyvinvointialueen itäisen alueen johtava lääkäri on Minna Jokinen, puh. 040-1806850.

8.2.3 Terveysvalvontaohjelmat

Joillekin lakisääteisesti vastustettaville eläintaudeille on erillislainsäädännöllä säädetty terveysterveysvalvontaohjelmien vähimmäistasosta. Terveysvalvontaohjelmiin liittyy säännöllinen käynti pitopaikoissa ja näytteenotto tai näytteenoton seuranta.

Kana-, broileri- ja kalkkunaparvia, uudistuseläimiä tuottavia sikaloita ja keinosiemennyssonneja tai raakamaitoa tuottavia nautojen pitopaikkoja koskee pakollinen salmonellavalvonta. Pitopaikat voivat liittyä vapaaehtoiseen terveysterveysvalvontaan lampaiden ja vuohien maedi-visnan sekä scrapien varalta, tarhattujen hirvieläinten tuberkuloosin tai kalojen BKD:n varalta. (Vna 838/2013). Myös siipikarjan vientilaitoksilla on toteutettava erillistä terveysterveysvalvonta- ja näytteenotto-ohjelmaa.

Kuntayhtymän alueella ei ole enää lampoloita vapaaehtoisessa Maedi-Visna-valvonnassa, eikä pieniä siipikarjatoimijoita salmonellavalvontaohjelmassa. Pienten kotikanaloiden määrä on lisääntynyt, mutta niiden ei tarvitse liittyä salmonellavalvontaohjelmaan jos eivät luovuta munia oman kotitalouden ulkopuolelle.

Tuberkuloosivalvontaan kuuluvia tarhattuja hirvieläimiä ei ole. Sikaloita ei ole, poislukien muutamia lemmikkiminipossua.

BSE-näytteenotosta on ohjeistettu alueen tuottajia, jotta kaikki ikärajan ylittäneet ihmisravinnoksi käytettävät naudat testataan tarvittaessa BSE-taudin varalta.

8.2.4 Vesiviljelylaitosten terveystarkastus

Tarkastukset on keskitetty valvontaeläinlääkärille. Alueella on 4 luonnonravintolammikkoa (Salla 3, Kemijärvellä 1). Luonnonravintolammikoiden tarkastustiheys on 4 vuotta. Mikäli poikkeavaa esiintyy (kalakuolemat), luonnonravintolammikot tarkastetaan tarvittaessa tiheämmin. Virusnäytteitä otetaan kaloista läänineläinlääkärin harkinnan mukaan.

Vesiviljelylaitoksia on alueella 7 (Kemijärvi 6, Salla 1). Tarkempi erittely resurssikartoituslistassa. Tarkastukset on keskitetty valvontaeläinlääkärille. Laitokset, jotka ovat olleet käytössä on tarkastettu vuoden 2022 aikana ja tarkastetaan vuosittain. Valvontaeläinlääkäri suunnittelee vesiviljelylaitosten tarkastusten toteuttamisen Aluehallintoviraston määräämällä tavalla.

8.2.5 Kyyhkyslakat

Yhteistoiminta-alueella on yksi kyyhkyslakka.

8.2.6 Muu tautiseuranta

Ruokavirasto pyytää vuosittain seurantanäytteiden ottamista erillisen suunnitelman mukaan. Yhteistoiminta-alueen valvontaeläinlääkäri vastaa siitä, että näytteet otetaan määrääjässä ja vastaa näytteenoton toteutumisesta sekä tietojen tallentamisesta ja tietojen toimittamisesta aluehallintovirastolle näytteenoton etenemisestä.

Kunnaneläinlääkärit avustavat tarvittaessa paliskuntia porojen CWD-näytteiden lähettämisessä ja toimittamisessa Ruokavirastoon.

8.2.7 Eläinten keinollinen lisääntyminen

Yhteistoiminta-alueella ei ole eläinten keinolliseen lisääntymiseen liittyviä valvottavia toimijoita.

8.2.8 Eläimistä saatavat sivutuotteet

8.2.8.1 Sivutuotealan laitosten hyväksyntä

Kunnaneläinlääkärit hyväksyvät teknisten tuotteiden varastointilaitokset, tilarehustamot, tilakohtaiset polttolaitokset ja osan teknisistä laitoksista. Laitoksen hyväksymisistä ja hyväksynnän peruuttamisista on ilmoitettava välittömästi Ruokavirastolle.

Kemijärven alueella on yksi tilarehustamo. Tarkastettu vuonna 2019, ei huomautettavaa.

8.2.8.2 Laitosten valvonta

Tilarehustamoiden valvonnasta vastaavat Sallan praktikkoeläinlääkärit AVI:n määrittelemällä valvontatiheydellä.

8.2.8.3 Sivutuotteiden hautaaminen

Koko toimialue on raatojen keräilyalueisiin kuulumatonta ns. syrjäistä aluetta, jossa hautaaminen tietyin edellytyksin on sallittua. Hautausilmoitukset vaaditaan Ruokaviraston uusimman tulkinnan mukaan vain vastustettavien eläintautien tautitapauksista. Aiemmin vaaditut hautausilmoitukset löytyvät kunnaneläinlääkärien vastaanotoilta arkistoituna.

Toimijan on pidettävä kirjaa haudattujen raatojen tai sivutuotteiden määrästä, luokista ja eläinlajeista sekä hautauspäivämääristä ja -paikoista. Hautauksista on ilmoitettava aluehallintovirastolle tautitapauksissa.

Tarvittaessa kunnaneläinlääkäri valvoo toimijoiden sivutuotteiden hävitystapoja, kirjanpitoja ja tarkistaa haudattavan sivutuotteen ja hautauspaikan. Tarkastukset kohdennetaan ensisijaisesti tiloihin, joilla on aikaisempien tarkastusten tai eläinluetteloista saatavien tietojen perusteella viitteitä säädösten noudattamatta jättämisestä.

Valtakunnallisen EHO:n mukaan kunta suunnittelee, kuinka se seuraa alueella sijaitsevien tilojen ja muiden toimijoiden sivutuotteiden hävitystapoja. Syrjäisillä alueilla kunta suunnittelee hautaustarkastusten ja hautaamisen kirjanpito- ja tarkastusten valvonnan. Kirjanpito tarkastetaan maitohygieniatarkastusten yhteydessä.

8.2.8.4 Käsittelemättömiä sivutuotteita käyttävät toimijat

Aloitettaessa haaskatoiminta (käsittelemättömien sivutuotteiden käyttö luonnonvaraisten eläinten ruokinnassa), on toiminnasta tehtävä ilmoitus kunnaneläinlääkärille, jonka alueella haaskaa aiotaan pitää. Ilmoitus on tehtävä ennen haaskaruokinnan aloittamista ja se tehdään kirjallisesti. Haaskapaikan tiedot viedään haaskarekisteriin (Sivutuotelaki 517/2015 § 33a).

Sivutuotelain nojalla annettuun asetukseen MMMa 783/2015 tehdyn muutoksen 1142/2022 mukaan haaskatoimijan on ilmoitettava kolmesti vuodessa haaskaruokintapaikkaan toimitettujen sivutuotteiden määrä. Ilmoitukset tehdään tammi-huhtikuulta, touko-elokuulta ja syys-

joulukuulta. Tiedot on ilmoitettava sekä sille kunnaneläinlääkärille, jonka toimialueelta sivutuotteet kerätään, että sille kunnaneläinlääkärille, jonka toimialueella sivutuotteet käytetään. Toimijan on pidettävä kirjaa sivutuotteiden käytöstä haaskaruokinnassa. Kirjanpito tarkastetaan haaskatoiminnan tarkastuksella.

Alueen haaskapaikat eläintenpitorekisterin perusteella koostettuna (31.1.2023): haaskanpitäjiä 6 kpl, haaskapaikkoja 8 kpl (Salla 6, Kemijärvi 2). Löytyvät myös ympäristöterveydenhuollon yhteiseltä Z-aseimalta valvontaeläinlääkäri->haaskat.

8.2.9 Eläinten merkitseminen ja rekisteröinti ja sen valvonta

Nautojen, sikojen, lampaiden, vuohien, hevosten, haaskaruokintapaikkojen, siipikarjan (ml. faasanit, viiriäiset, kyyhkyt jne.), mehiläisten ja kimalaisten, turkiseläinten, kamelieläinten (kamelit, laamat ja alpakat) ja hirvieläinten (pl. paliskuntajärjestelmään kuuluvat porot) pitäjiä on ennen eläintenpidon aloittamista rekisteröidyttävä eläintenpitäjäksi oman kuntansa maaseutuelinkeinoviranomaiselle. Vesiviljelyeläinten pitäjiä on rekisteröidyttävä oman alueensa Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle. Samassa yhteydessä eläintenpitäjä rekisteröi pitopaikan kyseiselle eläinlajille. (Laki eläintunnistusjärjestelmästä 1069/2021)

Eläimistä vastuussa olevan toimijan on pidettävä luetteloja omistuksessaan tai hallinnassaan olevista eläimistä eläinlaji- ja pitopaikkakohtaisesti. Eläimistä vastuussa oleva toimija on velvollinen ilmoittamaan eläinrekistereihin kaikki 7 §:n mukaiset tapahtumat. Eläintenpitäjän tulee merkitä hallinnassaan olevat eläimet yksilöllisellä Eviran tai Ruokaviraston hyväksymällä tunnistimella (nauta, lammas, vuohi, hevonen sekä hirvi- ja kamelieläin) tai pitopaikkakohtaisella merkintätunnuksella (sika). (Laki eläintunnistusjärjestelmästä 1069/2021)
Kunnaneläinlääkäri valvoo, että eläintunnistusjärjestelmälain vaatimuksia noudatetaan ja havaitessaan laiminlyöntejä ryhtyy toimenpiteisiin epäkohdan poistamiseksi.

Rekisteröintiä valvovat ELY-keskusten tarkastajat tiloilla. Aluehallintoviraston läänineläinlääkärit vastaavat valvonnan johtopäätösten sekä valvonnasta mahdollisesti annettavien seuraamusten antamisesta.

8.2.10 Tuonti ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus

Sallan kunnaneläinlääkärit toimivat Ruokaviraston valtuuttamina raja-eläinlääkäreinä ja antavat tullille tarvittaessa virka-apua lemmikkien tarkastuksissa. Virka-apuna pidetään myös puhelini- ja sähköpostineuvontaa.

Kolmansista maista tuotavat eläimet ja eläinperäiset tuotteet saapuvat Suomeen aina eläinlääkinnällisen rajatarkastusaseman kautta, eivätkä tuodut erät yleensä aiheuta toimenpiteitä alue- tai paikallistasolla. Mikäli aluehallintovirastosta kuitenkin tulisi ilmoitus, että paikkakunnalle saapuu kolmansista maista eläin- tai tuote-eriä, joissa on syytä epäillä eläintautiriskiä tai jos epäillään, että eläin- tai tuote-erä on tuotu maahan laittomasti, ryhdytään kuntayhtymässä asianmukaisesti toimenpiteisiin yhteistyössä läänineläinlääkäreiden, eläinlääkinnällisen rajatarkastuksen ja tarvittaessa tullilaitoksen kanssa.

8.2.11 Elävien eläinten ja eläimistä saatavien muiden tuotteiden kuin elintarvikkeiden sisämarkkinakauppa ja vienti

8.2.11.1 Sisämarkkinatuonti ja -vienti

Tiettyjen eläinten ja tuotteiden sisämarkkinatuojat ja viejät rekisteröityvät tai hakevat tuontilupaa Ruokavirastolta. Tuotavien erien mukana tulee seurata lähtömaassa virkaeläinlääkärin myöntämä TRACES–terveystodistus ja/tai muut asiakirjat. Tuojan velvollisuutena on tarkastaa kaikki tuontierät. Mikäli näissä ilmenee puutteita, on tuoja velvollinen ilmoittamaan asiasta valvovalle virkaeläinlääkärilleen.

Mikäli aluehallintovirastosta tulee ilmoitus siitä, ettei saapuva erä täytä tuonnin ehtoja, toimitaan asiassa tapauskohtaisesti, kiireellisyysjärjestys huomioiden, läänineläinlääkärin ohjeistusta noudattaen.

Hylätyistä eristä (nykyään myös lemmikkieläintuonneista tehdyt hallinnolliset päätökset) tulee ilmoittaa Ruokavirastoon. Annettujen määräysten toteutuminen seurataan aina, esim. varmistamalla, että eläimet on palautettu alkuperämaahan tai että ne on lopetettu.

TRACES–terveystodistuksen teko voi realistisesti tulla eteen esim. kilpaporojen, hevosten tai rekikoirien vientiin tai tuontiin liittyen. Kunnaneläinlääkäreille on aluehallintoviraston tilaisuudessa annettu TRACES–järjestelmän käyttökoulutusta, mutta käytännön käyttökokemusta on vähän. Osalla kunnaneläinlääkäreistä on tunnukset TRACES-järjestelmään. Tarvittaessa pyydetään apua myös läänineläinlääkäriltä.

Virkaeläinlääkäri raportoi sisämarkkinatuontierille tekemänsä tarkastukset TRACES-järjestelmään täyttämällä terveystodistuksen valvonta- eli III-osion. (EtL 54 §)

8.2.11.2 Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin

Suomesta voidaan viedä EU:n ulkopuolelle vain sellaisia eläviä eläimiä tai eläimistä saatavia tuotteita, joiden alkuperästä voidaan riittävällä tavalla varmistua. Lisäksi elävien eläinten ja tuotteiden on oltava siten merkittyjä, että ne voidaan tunnistaa. Niiden eläinten ja tuotteiden, joiden viennille EU:n ulkopuolelle on EU-lainsäädännössä asetettu eläintautien vastustamiseen liittyviä vaatimuksia, on lisäksi täytettävä nämä vaatimukset. Viejiltä edellytetään rekisteröitymistä Ruokaviraston ylläpitämään viejärekisteriin.

Toimija vastaa edellä mainittujen vaatimusten täyttymisestä sekä kohdemaan asettamien tuontivaatimusten selvittämisestä ja täyttymisestä. Jos vientierä kuljetetaan kohdemaahan muun kuin EU-jäsenvaltion kautta, toimija vastaa myös kauttakulkua koskevien vaatimusten selvittämisestä ja täyttymisestä.

Myös eläinten kuljettamista koskevia säännöksiä on noudatettava.

Virallisia eläinlääkintötodistuksia voivat vientiin myöntää ainoastaan kunnaneläinlääkärit, Ruokaviraston tarkastuseläinlääkärit ja poroteurastamoja valvovat aluehallintoviraston tarkastuseläinlääkärit.

(EtL 9 luku, 54 §)

Viejä pyytää virkaeläinlääkäriltä tarkastusta ja selvittää vientiehdot. On varmistettava huolellisesti, että vientikohdemaan vaatimat ehdot viennille täyttyvät.

Vain kunnaneläinlääkärit, Ruokaviraston tarkastuseläinlääkärit ja poroteurastamoja valvovat läänin aluehallintoviraston tarkastuseläinlääkärit voivat tilata Ruokavirastosta turvapaperille painettuja virallisia eläinlääkintötodistuksia. Virkaeläinlääkäri on pidettävä kirjaa myöntämis­tään ja mitätöimistään eläinlääkintötodistuksista.

8.3 Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Voimassa olevan eläinten suojelua koskevan lainsäädännön noudattamista valvotaan eläinsuojelutarkastuksissa. Jos tarkastuksessa havaitaan, että eläinten suojelusta annettuja säädöksiä on rikottu, eläinsuojeluviranomainen ryhtyy lainsäädännön edellyttämiin pakkokeinoihin. (Eläinsuojelulaki 247/1996 (EsL) 4 luku; Laki eläinten kuljetuksesta 1429/2006 (EKL) 8 luku)

Jos eläinsuojeluviranomaisella on syytä epäillä, että eläinsuojelulainsäädäntöä on rikottu ja kun hän tekee eläinsuojelupäätöksen, hän on velvollinen tekemään asiasta ilmoituksen poliisille. (EsL 63 §)

Eläinten hyvinvoinnin valvonnalla tarkoitetaan eläinsuojelulain, eläinkuljetuslain ja eläinkuljetusasetuksen sekä niiden nojalla annettujen säädösten perusteella tehtävää eläinsuojeluvalvontaa. Alueellisten ja paikallisten eläinsuojeluviranomaisten tehtävänä on valvoa, että eläimiä hoidetaan, kohdellaan, käytetään ja kuljetetaan eläinsuojelusäädösten mukaisesti.

Kunnaneläinlääkäri ja poliisi valvovat em. säädösten noudattamista yhteistoiminta-alueella. Eläinsuojelulain ja sen nojalla annettujen säädösten ja määräysten noudattamista yhteistoiminta-alueella valvoo lisäksi terveystarkastaja.

Eläinsuojelusäännösten vastaista menettelyä havaitessa kuntayhtymässä ryhdytään tarvittaviin pakkotoimiin (mm. kiireellisen hoidon järjestäminen tai eläimen lopettaminen EsL:n 44 §:n perusteella). Lemmikkieläinten hoito järjestetään tarvittaessa kaikkien kuntien alueella Sallan löytöeläinhuollossa (Ahola Maija puh. 040 589 8446). Hyötyeläinten osalta asia ratkaistaan ta-pauskohtaisesti esim. yhteistyössä lomitustoimen kanssa.

Eläinsuojelutarkastuksiin liittyvät dokumentit säilytetään kunnaneläinlääkärien vastaanottojen arkistokaapissa ja valvontaeläinlääkäriin työhuoneessa Sallassa sekä sähköisessä eläinlääkintähuollon verkkokansiossa. Eläinsuojelulain nojalla tehtävät päätökset säilytetään myös Kemijärven kaupungin Dynasty-järjestelmässä. Jokaisesta tarkastuskertomuksesta/päätöksestä toimitetaan kopio Lapin poliisilaitokselle ja aluehallintovirastoon. Uusintakäynnit pyritään tekemään viivytyksettä määräajan jälkeen.

8.3.1 Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus

Tarkastuksia suoritetaan pääsääntöisesti silloin, kun on aihetta epäillä, että eläintä hoidetaan, kohdellaan, käytetään tai kuljetetaan säädösten vastaisesti. Viranomaisella on epäilyn perusteella oikeus tarkastaa eläin ja sen pitopaikka sekä eläimen pitoon ja hoitoon liittyvät välineet, ruoka ja juoma. Epäilyn perusteella tarkastuksia suoritetaan myös kotirauhan piirissä. Tarkastuksilla annetaan neuvontaa ja ohjausta eläinten hoidossa. Havaittaessa eläinsuojelulainsäädäntöä rikotun, annetaan tarkastuksilla hallintopäätöksellä kieltoja ja määräyksiä ja ryhdytään tarvittaessa myös kiiretoimenpiteisiin.

Eläinsuojelutarkastukset pyritään keskittämään yhteistoiminta-alueen valvontaeläinlääkärille. Tarvittaessa tarkastukset tehdään parityöskentelynä, praktikkoeläinlääkäri tai terveystarkastaja valvontaeläinlääkäriin apuna. Kaikilla alueen praktikoilla on virkavelvollisuus hoitaa eläinsuojelutehtäviä. Erityisesti tämä korostuu kiireellisessä tilanteessa, jos valvontaeläinlääkäri ei ole tavoitettavissa tai tarvitsee apua.

8.3.2 Tiloilla tehtävät EU-eläinsuojelutarkastukset

Mikäli määräyksiä aluehallintovirastolta tulee, tarkastukset keskitetään valvontaeläinlääkärille. Mikäli valvontaeläinlääkäri on estynyt, kiinnitetään erityishuomiota jääviysongelmiin, ja teetetään tarkastukset tarvittaessa sellaisella eläinlääkärillä, jolla ei ole kiinteää asiakassuhdetta asianomaiseen tilaan.

8.3.3 Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus

Yhteistoiminta-alueella näitä ovat koiratarhat ja pieneläinlaitos ja tiettyntyyppiset tallit. Näitä ilmoituksenvaraisia kohteita on tällä hetkellä yhteensä 11 kpl. Kohteet pyritään tarkastamaan vuosittain kiinnittäen erityistä huomiota jääviysongelmiin ja keskitetään näin ollen käytännössä valvontaeläinlääkärille. Riskinarvioinnin perusteella tarkastusmäärätavoitteesta voidaan poiketa.

8.3.4 Eläinsuojeluvalvojat

Kuntayhtymän alueella ei toimi tällä hetkellä aluehallintoviraston valtuuttamia eläinsuojeluvalvojia.

8.3.5 Eläinkuljetukset

Jos on aihetta epäillä, että eläintä kuljetetaan eläinkuljetussäädösten vastaisella tavalla, on poliisilla, kunnaneläinlääkärillä ja aluehallintovirastolla oikeus tarkastaa eläinkuljetus.

Porojen lastausta kuljetusrekkoihin valvotaan aina kun se on mahdollista ja aikataulut sen sallivat (kuljetusrekka erotusaidalla eläinlääkäriin siellä vielä ollessa). AVI:n määräämät kuljetustarkastukset pyritään tekemään (alueen virkaeläinlääkärit toimivat myös AVI:n sivutoimisina poronlihantarkastuseläinlääkäreinä).

8.3.6 Teurastamot ja pienteurastamot

Sallassa ja Kemijärvellä on poroteurastamot, joissa voidaan teurastaa myös lampaita, vuohia ja loppuun teurastaa karhuja. Alueen virkaeläinlääkärit toimivat myös AVI:n sivutoimisina poronlihantarkastuseläinlääkäreinä.

8.4 Eläinten lääkitsemisen valvonta

Joulukuun alussa 2014 voimaantullut laki eläinten lääkitsemisestä (387/2014) muutti eläinten lääkitsemisen toimintaympäristöä. Nyt eläinlääkärillä on aikaisempaa laajempi oikeus luovuttaa lääkkeitä tulevan tarpeen varalle terveydenhuoltoon kuuluville tiloille. Tämä lisää eläinten

omistajien itsensä suorittamaa aloittamien lääkitysten määrää. Toisaalta lainsäädännössä säädetään ensimmäistä kertaa mikrobilääkkeiden käyttöperiaatteista ja edistetään siten mikrobilääkkeiden hallittua käyttöä.

Lääkitsemislain mukaisia valvontaviranomaisia ovat Ruokavirasto, aluehallintovirastot sekä kunnaneläinlääkärit aluehallintoviraston määräyksen mukaisesti eläinten pitopaikoissa. Valvontaohjelman vakiinnuttaminen on vielä keskusviranomaisen taholta kesken.

8.5 Ehdollisuuden valvonta

Täydentävien ehtojen valvontaa tehdään tiloilla mm. maitohygieniatarkastusten ja eläinsuojelutarkastusten yhteydessä. Varsinainen täydentävien ehtojen valvonta kuuluu läänineläinlääkärille.

Sallan eläinlääkärit huolehtivat alueen maitohygieniatarkastuksista pääsääntöisesti. Yksittäistapauksissa mietitään tarvittaessa esteellisyyskysymyksiä. Tarkastuksia tekevät eläinlääkärit ohjeistetaan toimittamaan kopiot tarkastuskertomuksista aluehallintovirastoon viivytyksettä. Kunnan on varmistettava, että aluehallintovirasto saa riittävän nopeasti riittävät tiedot niistä perustarkastuksista, joissa havaitaan mahdollisia aluehallintoviraston vastuulle kuuluvia täydentävien ehtojen indikaattorien laiminlyöntejä. Tarkastuksen tekijä on vastuussa tiedon toimittamisesta aluehallintovirastoon. Maitohygieniatarkastukset eivät ole toteutuneet suunnitelman mukaisesti, koska alueella on ollut vaje eläinlääkäri resursseissa. Maitohygieniatarkastuksia on tehty vuonna 2022 2 kpl. Vuosina 2023-2024 tarkastuksia on suunniteltu tehtäväksi 18 kpl.

9 Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen

9.1 Peruseläinlääkäripalvelu

Kunnan/ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen on järjestettävä arkipäivisin virka-aikana saatavilla oleva peruseläinlääkäripalvelu asukkaidensa pitämiä kotieläimiä varten sekä sellaisien yhteisöjen pitämiä kotieläimiä varten, joiden kotipaikka on sen alueella. Kaikkia kunnan alueella pidettäviä hyötyeläimiä varten kunnan on järjestettävä arkipäivisin virka-aikana eläinlääkärin käynnin pitopaikassa mahdollistava peruseläinlääkäripalvelu. Eläinlääkintähuoltolain mukaan hyötyeläimiä ovat alkutuotannossa ja muussa elinkeinotoiminnassa sekä ihmisille tarpeellisissa työsuorituksissa käytettävät eläimet.

Hyötyeläimiä eivät lain perustelujen mukaan ole seura-, harrastus- tai kilpailutoiminnassa käytettävät eläimet. Eläinlääkintähuoltolain perusteluissa on hyötyeläimiksi luokiteltu myös matkailuelinkeinon liittyvät rekikoirat.

Eläinlääkintähuoltolaki rajaa asiakaspiirin ulkopuolelle kiireettömän hoidon osalta esimerkiksi vapaa-ajan asuntojen omistajat, joiden virallinen kotikunta on muualla. Laki ei kuitenkaan estä tarjoamista palveluja myös muille kuin oman kunnan asukkaille tai yhteisöille, jos resurssija on riittävästi eivätkä ulkopuolisille annetut palvelut heikennä oman kunnan asukkaiden palvelujen saatavuutta. Kunta voi halutessaan järjestää peruseläinlääkäripalveluja laajemmin, kuin mitä eläinlääkintähuoltolain vähimmäistaso edellyttää.

9.1.1 Sisältö

Peruseläinlääkäripalvelulla tarkoitetaan eläinlääkäripalvelua, joka annetaan eläinlääketieteelliseen yleistutkimukseen tai kliiniseen tutkimukseen perustuen tavanomaisissa vastaanottotiloissa tai eläinsuojissa. Lain perustelujen mukaan peruseläinlääkäripalveluja ovat eläimistä ihmisiin tarttuvien tautien ennaltaehkäisemiseksi tarpeelliset sekä tuotantotaloudellisesti, epidemiologisesti tai eläinsuojelullisesti perusteltavissa olevat eläinlääkäripalvelut.

9.1.1.1 Puhelinneuvonta

Kunnan on järjestettävä eläinten omistajille mahdollisuus saada kotieläinten terveyteen ja sairauksiin sekä eläintenpitoon ja hyvinvointiin liittyvää eläinlääkärin antamaa neuvontaa virkaaikana myös puhelimitse. Ei-kiireellisiä tapauksia koskeva neuvonta voidaan rajoittaa tapahtuvaksi tiettyinä asiakkaille ilmoitettavana ajankohtana. Puhelinneuvontaa annetaan kuntayhtymässä maksutta arkisin klo 8–15 sekä kiireellisille että ei-kiireellisille tapauksille numeroissa: Pelkosenniemi-Savukoski 0400 392 136, Kemijärvi 0400 735 962/ 040 145 8940/ 040 842 7881(hoitaja) ja Salla 040 820 3093/ 040 847 8969. Neuvonta on pääsääntöisesti maksutonta.

9.1.1.2 Sairaanhoido

Sisältää kliinisesti sairaiden eläinten perustutkimuksen, hoitotarpeen arvioinnin ja hoidon tai lähettämisen jatkohoitoon. Yhteistoiminta-alueella suoritetaan käytännössä kaikki pehmytösoakirurgiset leikkaukset sekä lemmikki- että hyötyeläimille. Leikkaus- ja muita potilaita otetaan tapauskohtaisesti myös oman alueen ulkopuolelta; tämä on tärkeää eläinlääkärin ammattitaidon ylläpitämiseksi ja hyödyttää viime kädessä myös oman kunnan asukkaiden saamaa palvelua sekä ylläpitää hyviä kollegasuhteita (yhteistyö ja avunanto).

Poroerotusaikaan päivystysalueella on ”herrasmiessopimus” akuuttien tapauksien ohjaamiseksi naapurikunnan eläinlääkärille, mikäli oma eläinlääkäri on erotustöiden/huonojen puhelimen kuuluvuusalueiden vuoksi estynyt. Alueella sijaistetaan oman toimen ohella joustavasti yli kuntarajojen.

9.1.1.3 Terveystarkastus

Eri kotieläimille suoritettavat terveystarkastukset sekä ennaltaehkäisevät hoidot kuuluvat peruseläinlääkäripalveluun. Lemmikkieläinten keinosiemennestoiminta ei sisälly lakisääteiseen peruseläinlääkäripalveluun.

9.1.1.4 Eläinten lopetus

Kotieläinten ja eläinlääkärin vastaanotolle tuotujen luonnonvaraisten eläinten lopetus eläinsuojelullisista syistä sekä kotieläinten lopetus sairauden perusteella tai omistajan pyynnöstä kuuluu peruseläinlääkäripalveluun. Luonnonvaraisten eläinten lopettamisesta syntyneet kulut kunta voi laskuttaa aluehallintovirastolta eläinlääkintähuollon määrärahasta.

9.1.1.5 Todistukset

Kotieläinten terveydentilan toteaminen ja todistaminen kliinisen yleistutkimuksen perusteella esimerkiksi vakuutusyhtiötä, vientiä, tuontia tai sisämarkkinakauppaa varten sisältyy peruseläinlääkäripalveluun.

9.2 Tuotantoeläinten terveydenhuolto

Kunnan on peruseläinlääkäripalveluun kuuluvana järjestettävä terveydenhuollon palvelut kotieläimille, joita varten on olemassa valtakunnallinen terveydenhuoltojärjestelmä ja asianmukainen toteutumisen seurantajärjestelmä. Käytännössä ainoa tällainen yhteistoiminta-alueella koskeva ohjelma on nautatilojen Naseva.

Alueen tiloista kuuluu terveydenhuoltojärjestelmään 26 kpl. Toiveissa olisi saada yhteistoiminta-alueelle terveydenhuoltoon erikoistunut kollega. Terveydenhuoltokäyntejä on tehty alueelle myös Neuvo2020-oikeudet omaavien alueen ulkopuolisten eläinlääkäreiden toimesta.

Alueella on huomioitu paikallinen elinkeinorakenne ja panostettu porojen terveydenhuoltoon ymmärtämällä poroelinkeinojen erityistarpeet. Kunnaneläinlääkärit saavat viikonloppuina ja arki-tyhjänä tehdyistä poroerotuksista kompensationsa ”päivystysvapaan”.

9.3 Kiireellinen eläinlääkäriapu

Kunnan on järjestettävä kiireellistä eläinlääkäriapua kaikkia alueellaan vakinaisesti tai tilapäisesti olevia kotieläimiä varten kaikkina vuorokauden aikoina. Virka-aikaan klo 8–15(16) kiireellisestä avusta vastaavat kunnaneläinlääkärit: Pelkosenniemi-Savukoskella puh. 0400 392 136, Kemi-järvellä puh. 0400 735 962/ 040 145 8940 ja Sallassa 040 820 3093/040 847 8969.

Virka-ajan ulkopuolella päivystysalueeseen kuuluvat yhteistoiminta-alueen kunnat ja päivystävän eläinlääkärin tavoittaa keskitetysti numerosta 0600 19 699 (1,19 eur/min + pvm). Päivystysrenkaassa on optimaalisesti vähintään viisi päivystäjää.

Alue on harvaan asuttu, eikä alueella pienen eläintiheyden vuoksi ole tarvetta eriyttää pien- ja suurelänpäivystystä. Päivystyksen mahdollisista uudelleenjärjestelyistä käydään neuvotteluja Lapin maakunnan yhteistoiminta-alueiden kesken.

9.4 Saatavuus- ja laatutavoitteet

Eläinlääkäripalvelu toimii pääsääntöisesti ajanvarauksella. Asiakkaalta otetaan aina aikaa varatessa puhelinnumero siltä varalta, että aikataulua joudutaan akuuttien tapauksien vuoksi muut-

tamaan. Kiireetön apu pystytään tarjoamaan kuntayhtymässä aina alle kolmen viikon sisään yhteydenotosta, yleensä viikon sisään. Ei-kiireellisessä tapauksessa asiakas saa mahdollisuuksien mukaan vapauden valita sen eläinlääkärin, jonka palveluksia hän käyttää.

Ajanvarauksen keskittäminen yhteistoiminta-alueella yhteen paikkaan sekä eläinlääkäreiden keskinäinen työnjako on käytännössä pitkien välimatkojen vuoksi erittäin vaikea toteuttaa eikä kovin suurta synergiaetua synny. Tämä valtakunnallisen EHO:n vaatima edellytys sotii myös työaika-autonomiaa vastaan, johon nykyinen työaikalain soveltamattomuus kunnaneläinlääkäreihin perustuu.

Peruseläinlääkäripalvelun ja kiireellisen eläinlääkäriavun tulee olla saatavilla palvelujen käyttäjän kannalta kohtuullisessa ajassa ja kohtuullisella etäisyydellä maantieteelliset olosuhteet huomioon ottaen. Nykyistä päivystysaluetta voidaan pitää kohtuullisena ottaen huomioon ihmisten vastaavat matkat lähimpään päivystävään lääkäriin. Laki sallii maksimietäisyyksien poikkeamat Lapissa.

Kiireellisen eläinlääkäriavun resurssit on mitoitettava siten, että apua on kaikkina vuorokaudenaikoina saatavissa kolmen tunnin sisällä tilauksesta 90 prosentissa tapauksista. Päivystysalueet on siten mitoitettava, 90 prosentissa tapauksista päivystävän eläinlääkärin matka eläintenpitopaikkaan tai eläimen omistajan matka pieneläinvastaanotolle on alle sata kilometriä. Tästä etäisyydestä voidaan kuitenkin poiketa Kainuun ja Lapin maakunnissa sekä saaristokunnissa. Remissioklinikalle matka voi olla pidempikin, mikäli välitöntä ensiapua on saatavilla kohtuullisella etäisyydellä.

Kunta subventoi sairaskäyntien ja terveydenhuoltokäyntien matkoista johtuvia kustannuksia eläinlääkintähuoltolain 22 §:n mukaisesti. Kuntalaisten yhdenvertaisuus lakisääteisten peruspalvelujen käyttäjinä sekä eläinsuojelulliset syyt puoltavat subventioita.

Palautteen käsittelystä vastaa ympäristöterveysjohtaja. Palautteen johdosta aiheutuvat toimenpiteet harkitaan tapauskohtaisesti. Tarvittaessa pyydetään lausuntoa Eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnalta.

9.5 Toimitilat

Pelkosenniemi-Savukoski:

Kuntayhtymällä on eläinlääkärin vastaanottotilat osoitteessa Uittotie 2, 98800 Savukoski. Eläinlääkärillä ei tällä hetkellä ole koronan ja hyvinvointialueratkaisun vuoksi sivuvastaanottoiloja Pelkosenniemellä.

Salla:

Kunnaneläinlääkäreiden vastaanottotilat ovat osoitteessa Kinttalanpolku 4, 98900 Salla.

Kemijärvi:

Kaupungineläinlääkäreiden vastaanotto on osoitteessa Kallaantie 28, 98440 Kallaanvaara. Kemijärvellä on rakenteilla uudet toimitilat, jotka saataneen käyttöön vuoden 2023 aikana.

Kaikilla kolmella vastaanotolla on asianmukainen varustus lääkkeiden säilytykseen sekä huumausaineille lisäksi lukollinen kaappi (Huumausainelaki 373/2008, 26§, Huumausainasetus 548/2008, 6§). Vastaanottotiloissa on odotustila ja asiakas-WC, toimistotila, riittävä toimenpide/leikkaustila sekä asianmukaiset välinehuoltotilat (leikkausinstrumenttien ja suurten praktiikkavarusteiden pesutilat erilliset). Yhdelläkään vastaanotolla ei enää ole lämmintä autotallia.

Kaikilla vastaanotoilla on sosiaali- ja peseytymistilat (suihkullinen oma WC).

Tällä hetkellä tiloissa käy Savukoskella siivoja 2 kertaa viikossa sekä tarvittaessa, Sallassa keran viikossa ja Kemijärvellä arkisin päivittäin. Kunnan tulisi huolehtia toimitilojen päivittäisestä siivouksesta ja kunnossapidosta sekä jätehuollosta, johon tulee sisältyä vanhentuneiden lääkkeiden sekä käytettyjen neulojen ja ruiskujen ym. hävittäminen. Käytännössä tämä on hoitunut kuntayhtymän kiinteistöhuollon ja terveyskeskuksen kautta. Hyvinvointialueen kanssa neuvotellaan uusista käytänteistä.

9.6 Välineresurssit

Suurelänpraktiikassa on käytössä mm. ultraäänilaitte rektaalianturilla jokaisessa kunnassa, fetotomi sekä pulttipistooli. Kunnaneläinlääkäreillä on sekä omia että työnantajan välineitä: hammasvälineet ja kaikki normaalit synnytysapuun sekä peruseläinlääkäripalveluun ja kiireellisen eläinlääkäriavun edellyttämään kirurgiaan tarvittavat instrumentit. Lisäksi työnantajalla on suurelänpraktiikassa tarvittavaa välineistöä sijaisten käyttöön.

Eläinlääkäreillä on käytössään sekä omia että työnantajan hankkimia suojavaatteita ja suojajalkineita. Vastaanotoilta löytyy erityisvarustus tarttuvien eläintautien ja zoonoosien varalta (kerkakäyttöiset suojahaalarit, kenkäsuojat ja maskit).

Pienelänpraktiikassa vastaanotoilla on varusteita vaihtelevasti, mutta pääsääntöisesti vastaanotot ovat alueella hyvin varustellut. Savukosken vastaanotolla on käytössä oleva röntgen, hankittu 2019. Kemijärvellä on hankittu 2022 käytetty röntgen uusia vastaanottotiloja varten. Vastaanotoilla on riittävä laboratoriovarustus: mikroskooppi, sentrifugi, lämpökaappi sekä verensokerimittari ja virtsastixit. Kaikilla alueen vastaanotoilla on eläinlääkäreiden itsensä hankkimat laboratoriolaitteet, joilla saa laajan skaalan eri parametrejä tutkittua. Kemijärvellä viljellään vielä itse lypsylehmien ja lampaiden maitonäytteet utaretulehduksen diagnosoimiseksi ilman viiveitä (Mastix), muista kunnista tuottajat lähettävät näytteet PCR:ään. Työnantaja tilaa viljelylevyt ja laskuttaa ne hyötyeläimen omistajalta. Virtsan sakka värjätään ja tutkitaan vastaanotolla tarvittaessa, samoin korvaeritteet. Pienen verenkuvan on saanut tutkittua virka-aikaan terveyskeskuksen laboratorioissa, Laphan käytäntö on toistaiseksi epäselvä. Päivystysaikaan veren valkosolut on mahdollista tutkia jopa käsin (Bürkerin kammio ja värjäysliuos), tai Savukoskella Hemocue WBC pikalaskimella (eläinlääkärin oma). Tarvittaessa näytteitä lähetetään eteenpäin tutkittavaksi mm. Movetiin, Idexille, Ruokavirastoon, Lihateollisuuden tutkimuskeskukseen ja Laboklinille sekä Berner Oy:lle (allergiatestit).

Toimistoissa on ajanmukaiset ICT-laitteet, tietoliikenne- ja puhelinyhteydet. Potilaskortistona toimii työnantajan ylläpitämä Provet kaikilla vakituisilla praktikoilla, ja lisäksi sijaisille on oma ohjelmisto ja kannettava tietokone varattuna.

Instrumenttien pesua ja desinfiointia varten on vastaanotoilla vaihtelevasti astianpesukone, ultraäänipesuri ja kuumailmauuni/autoklaavi. Likaisen puolen välinehuollosta löytyy iso pesuallas, jossa voi tarvittaessa pestä myös potilaan, ja pesukone. Kunnaneläinlääkäri huolehtii pääsääntöisesti instrumenttien ja vaatteiden pesusta ja desinfioinnista itse, Kemijärvellä avustaa pienelänhoitaja ja Savukoskella laitoshuoltaja sekä pienelänhoitaja.

9.7 Ostopalvelut

Ei ole hankittu toistaiseksi, eikä ole näköpiirissä tarvetta.

9.8 Perustason ylittävät palvelut

9.8.1 Erikoiseläinlääkäripalvelut

Eläinlääkintähuoltolaki ei velvoita hankkimaan erikoiseläinlääkäritason palveluita, mutta alueen elinkeinorakenne on joka tapauksessa syytä huomioida yhteistoiminta-alueen eläinlääkäreiden keskinäisessä työnjaossa sekä jatko- ja täydennyskoulutuksessa. Savukosken eläinlääkäri on tohtorikoulutuksessa porojen hyvinvointiin liittyen.

9.8.2 Remissiomahdollisuudet

Käytännössä Yliopistollinen eläinsairaala ja hevosklinikat ovat maantieteellisistä syistä lähes tavoittamattomissa. Jatkohoitoa tarvitsevat potilaat (lähinnä luukirurgiaa vaativat pieneläimet) lähetetään pääsääntöisesti Rovaniemelle tai Ouluun yksityisille eläinlääkäreille. Yhteistyö yo. pieneläinlääkärien kanssa on hyvää ja osa on ollut privaattinumeroistaan tavoitettavissa myös vastaanottoaikojensa ulkopuolella. Hevosklinikoista lähimmät ovat Rovaniemellä ja Oulussa.

9.8.3 Laboratoriopalvelut

Viitataan kohtaan 9.6 Välineresurssit.

Näytteet lähetetään Eviraan Postin ja Matkahuollon ohjeiden mukaan. Tartuntavaarallisen materiaalin lähettämiseen löytyy ohjeet kansioista ”Toimintaohjeet eläinlääkäreille helposti leviävien eläintautien varalta” kohta A7. Kansiota säilytetään kunnaneläinlääkärien vastaanotolla arkistokaapissa.

Lisäksi ei-hyötyeläinnäytteitä lähetetään yksityisiin laboratorioihin ao. eläinlääkäriin harkinnan mukaan.

10 Suunnitelmien arviointi ja toteutumisen valvonta

Kunta päivittää eläinlääkintähuollon suunnitelmansa tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein. On tärkeää, että kunnan suunnitelman päivittämiseen osallistuvat sekä valvontaeläinlääkärit että praktikkoeläinlääkärit. Päivitetty eläinlääkintähuollon suunnitelma tallennetaan VYHA:aan.

Kunta arvioi suunnitelmansa toteutumista aina toimintavuoden päätyttyä ja laatii siitä arviointiraportin. On suositeltavaa, että raportin hyväksyy asianomainen lautakunta tai muu monijäseninen toimielin, joka myös käsittelee korjaustoimenpiteitä. Hyväksytty raportti tallennetaan VYHA:aan maaliskuun loppuun mennessä. Suunnitelman arviointia ohjataan tarkemmin Eviran ohjeessa 15908/2. Kunta seuraa terveydenhuoltokäyntien ja valvontatehtävien toteutumista myös vuoden aikana ja ryhtyy tarvittaessa korjaaviin toimenpiteisiin suunnitelmien toteuttamiseksi.

11 Laatu

Ympäristöterveysjohtaja ja tarvittaessa ympäristöterveyslautakunta käsittelee eläinlääkintähuoltoa mahdollisesti koskevat asiakasvalitukset ja korvauspyynnöt. Harkinnan mukaan pyydetään tarvittaessa lausunto Eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnalta.

Yhteistoiminta-alue pyrkii kehittämään eläinlääkintähuollon toimintaansa asiakaspalautteen, mahdollisten valitusten ja mahdollisten aluehallintoviraston tarkastusten ja auditointien perusteella.

12 Seuranta ja raportointi

12.1 Annettujen määräysten ja kieltojen noudattamisen valvonta

Annettujen määräyksien ja kieltojen noudattamista valvotaan aktiivisesti siten, että mahdolliset korjaavat toimenpiteet saatetaan loppuun.

12.2 VASU-raportointi

VASU-raportoinnissa noudatetaan Eviran laatimaa ”Ohje kunnalle elintarvikevalvonnan sekä eläinten terveys- ja hyvinvointivalvonnan raportoimiseksi aluehallintovirastoon” (Eviran toimintaohje 11009). Päävastuu raportin tekemisessä on kuntayhtymässä johtavalla terveystarkastajalla, ympäristöterveysjohtaja tarkastaa johtavan terveystarkastajan täyttämän raportin.

12.3 Muut viranomaisten pyytämät raportit ja tilastot

Muut viranomaisten pyytämät raportit ja tilastot pyritään lähettämään ao. viranomaisille määräaikaisten puitteissa. Näitä ovat mm. eläinsuojelutarkastuskertomukset/päätökset, terveysvalvontaohjelmien käynnit, tautiepäilyt, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan työt, joista kunta laskuttaa valtiota, muut viranomaisten pyytämät vuosiyhteenvedot (hautausilmoitukset, maitohygieniatarkastukset), terveysvalvontaohjelmien liittymisasiakirjat ja vastustettavien eläintautien hallinnassa tehdyt toimenpiteet.

Erityisesti poroerotusaikaan, ja muutenkin kiireisessä akuuttipraktiikassa määräaikoihin pääsy voi huomattavasti vaikeutua. Esim. välinehuolto/avustaja/siivousresurssin lisääminen voisi auttaa asiaa, jolloin kunnaneläinlääkärille jäisi enemmän aikaa hallinnon pyörittämiseen.

12.4 Eläintaudeista ilmoittaminen

Ks. kohta 8.2.2

12.5 Eläinlääkäripalvelujen käytön tilastointi

Tilastoa pidetään yhteistoiminta-alueella rutiininomaisesti ja se liitetään vuosittain kuntayhtymän toteutumaruporttiin. Tilastosta pitää ilmetä vuositasolla ainakin sairaskäyntien, terveydenhuoltokäyntien ja pieneläinvastaanottokäyntien määrät virka-aikana sekä sairaskäyntien ja pieneläinvastaanottokäyntien määrät päivystysaikana. Tilasto on liitettävä eläinlääkintähuollon valvontasuunnitelman toteutumisen arviointiin ja toimitettava vuosittain aluehallintovirastolle.